

Coöperators

Bron: OO 1926 nr. 31

Door Ir. V.R.IJ. Croesen

In het Gedenkboek dat het vorige jaar ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van den F.N.Z. werd uitgegeven komen verschillende zeer lezenswaardige artikelen voor. Waar dit gedenkboek in niet zo ruime mate verspreid kon worden en dus ook niet door zovele gelezen is, als dit voor sommige artikelen wel gewenst zou zijn, willen wij deze artikelen in het Orgaan overnemen. Wij vangen daartoe met het artikel van den heer V.R.Y. Croesen onder b.s. titel aan en bevelen dit vooral in de aandacht van bestuursleden, directeuren en leden van coöperatieve zuivelfabrieken aan.

Coöperatieve zuivelfabrieken zijn zo langzamerhand in menig deel van ons land geworden tot heel gewone verschijnselen en er komt geleidelijk een geslacht op van volop in het leven staande mensen, die nooit andere verhoudingen in hun omgeving gekend hebben. Zij aanvaarden het verwerken van de melk van hun veestapels in coöperatieve zuivelfabrieken als een vanzelf sprekend iets, dat zo van hun ouders tot hen is gekomen. Zij kennen en gevoelen niet den drang naar coöperatie, die in een vorige periode het leven en denken op het platteland zoo zeer beheerst heeft.

Natuurlijk hebben de toestanden ten plattelande en de opvattingen en begrippen van onze boerenbevolking zich in de achter ons liggende vijf en twintig jaren gewijzigd. Vele van de oorzaken, die destijds tot den geweldigen en snellen groei van de coöperatieve zuivelbereiding aanleiding gaven, zijn thans vrijwel verdwenen en gebleven is in hoofdzaak het feit, dat de bereiding van boter en kaas, ook al geschiedt die fabriekmatig, nog even goed behoort tot het boerenbedrijf als toen die bereiding nog op iedere boerderij afzonderlijk geschiedde.

Maar toch is het niet goed, dat de wordingsgeschiedenis onzer coöperatieve zuivelbereiding geheel in het vergeetboek zou geraken, omdat daaruit - ook voor het heden - voor de jongeren in de beweging nog heel wat te leren valt.

De boeren, die destijds als leden tot de coöperatieve zuivelfabrieken toetraden, deden dat voor een gedeelte uit overtuiging, maar voor een nog veel groter gedeelte, omdat zij in die bedrijfsvorm hun geldelijk voordeel zagen. Het ligt allerm minst in mijn bedoeling het laatste als iets afkeurenswaardigs voor te stellen. Bovendien werden zij, die zo handelden, daardoor toch betrokken in de strijd voor en tegen de coöperatie, met het gevolg dat zij voor het merendeel, langs de weg der ervaring, werden tot overtuigde coöperators

En nu vraag ik mij wel eens af of de hedendaagse leden der coöperatieve zuivelfabrieken, die niet in de school der ervaring zijn geworden tot coöperators, maar die dat min of meer zijn uit sleur, wel even overtuigde aanhangers zijn van de coöperatieve beginselen als de leden uit een vroegere periode en of zij wel altijd in staat

zijn de beginselen, waarvoor de ouderen in de beweging nog wel eens warm kunnen lopen, te begrijpen en op volle waarde te schatten.

Ja het komt wel eens voor, dat personen, die den vroegere strijd medegemaakt hebben, meningen verkondigen en handelingen plegen, die de vraag doen opkomen of de ervaringen van vroeger dan helemaal vergeten zijn of wel, als zijnde niet van dezen tijd, zijn opgeborgen.

En ook merk ik somtijds op, dat door bestuursleden en directeuren van coöperatieve zuivelfabrieken handelingen worden gepleegd, die zó in strijd zijn met een brede uitwerking van de coöperatieve beginselen, dat wel eens een ogenblik de twijfel rijst of met het luwen van de strijd niet tevens de innerlijke kracht is achteruit gegaan of althans dreigt achteruit te gaan.

Dat die innerlijke kracht alreeds achteruit gegaan zou zijn, daarover behoeft de jubilerende organisatie zich gelukkig nog niet ongerust te maken. Het opgewekte leven, dat er in den 'Algemeenen Nederlandschen Zuivelbond' valt waar te nemen als afspiegeling van hetgeen er in de provinciale bonden van coöperatieve zuivelfabrieken geschiedt, is daarvoor het beste bewijs. Het met allerlei middelen streven naar verbetering van de kwaliteit der door de bondsleden voortgebrachte producten en het eveneens met allerlei middelen streven naar verbetering van de kwaliteit van de door de leden der coöperatieve zuivelfabrieken geleverde grondstoffen zijn duidelijke bewijzen, dat men langs den weg der samenwerking tot verbetering voor allen wil komen.

Maar dat neemt niet weg, dat men niet - zelfs niet in een gedenkboek - zijn ogen mag sluiten voor de gevaren, die dreigen. En dat die gevaren dreigen - al hebben zij dan tot nu toe gelukkig weinig onheil gesticht - daarvoor zijn inderdaad wel bewijzen bij te brengen. En het behoort m.i. wel degelijk tot de taak van hen, die bijdragen voor een gedenkboek leveren, om ook op bestaande gevaren te wijzen, omdat een gedenkboek niet alleen betekent de eindpaal van een afgelegde weg, maar ook een mijlpaal op een nog verder te vervolgen weg.

In de eerste plaats neem ik bij onze coöperatieve zuivelfabrieken in de laatste jaren, meer dan enigen tijd geleden, het streven waar om z.g. „losse leveranciers" toe te laten. Ik weet heel goed, dat daarvoor in bepaalde gevallen redenen zijn aan te wijzen (bijv. een groot reservefonds, een geheel of grotendeels afgeschreven fabriek, enz.), maar dat neemt niet weg, dat het toelaten van „losse leveranciers" in strijd is met het samenwerken om een zoo goed mogelijk resultaat te behalen en dat daarom iedere omstandigheid, die dwingt tot het toelaten van „losse leveranciers", in het belang der coöperatie zoo spoedig mogelijk moet worden uit den weg geruimd. Het is hier niet de plaats nader in te gaan op de ondermijnende werking van het toelaten en handhaven van „losse leveranciers", maar ik meende goed te doen er nogmaals en ook hier voor te waarschuwen.

In de tweede plaats bemerk ik, dat er hier en daar weer meer leden komen, die het nut hunner coöperatieve zuivelfabriek uitsluitend gaan afmeten naar de hoegrootheid van het uitbetaalde melkgeld. Natuurlijk ontken ik niet de mogelijkheid van een te lage uitbetaling als gevolg van een onverstandige organisatie of verkeerd beheer. Maar wel meen ik het als een onverstandige en onmaatschappelijke daad te mogen brandmerken, wanneer men op grond van een

ogenschijnlijk lagere uitbetaling, zonder deugdelijke voorlichting en onderzoek, zijn coöperatie, ontrouw gaat worden of wel zich gaat scharen aan de zijde van hen, die tweespalt trachten te zaaien daar waar samenwerking en dus openhartigheid een eerste vereiste zijn.

Ook hierop kan in dit geschrift niet nader ingegaan worden. Alleen wens ik op te merken, dat men door een uitsluitende vergelijking van de melkprijzen van een aantal fabrieken gedurende een kortere of langere periode allerminst kan komen tot een juiste beoordeling.

In de derde plaats is het mij bekend, dat men hier en daar, onder de drang der tijdsomstandigheden, er toe komt te veel te willen bezuinigen op het loon van hen, die in dienst der coöperatie werkzaam zijn. Zich daarbij uitsluitend of in hoofdzaak te willen laten leiden door een vergelijking tussen de door de zuivelfabriek uitbetaalde salarissen en lonen en de eigen inkomsten van de leden der fabriek en de lonen in het landbouwbedrijf is dáárom glad verkeerd, omdat van de wijze, waarop en van de toewijding, waarmede de dienaren der coöperatie hun werk verrichten zo heel veel afhangt en omdat het totaal-bedrag aan loon, dat uitbetaald wordt, van zo weinig betekenis is in verhouding tot de totaal-waarde van alle in een geheel jaar verwerkte melk.

In de vierde plaats komt het meer dan eens voor, dat een lid van een onderlinge fabriek de coöperatie niet verder volgen kan dan in de organisatie, waarvan hij persoonlijk lid is en dat hij het volkomen verdedigbaar vindt, wanneer er tussen zijn coöperatieve fabriek en een naburige een felle concurrentiestrijd ontbrandt. Afgescheiden van hetgeen ik alreeds gezegd heb met betrekking tot het maken van een vergelijking tussen de uitbetaling van verschillende fabrieken, zou ik er hier op willen wijzen, dat de samenwerking in de coöperatieve zuivelbereiding niet eindigt bij het vervaardigde product, maar dat men ook nog op zooveel ander terrein gemeenschappelijke belangen heeft en zo eendrachtig mogelijk moet samenwerken.

Daartoe wijs ik op het gezamenlijk optreden wanneer de belangen van het product in het algemeen in het gedrang komen en behartigd moeten worden; op de door de bonden ingestelde keuringen, waardoor gezamenlijk naar kwaliteitsverbetering gestreefd wordt; op den gemeenschappelijke aankoop van grondstoffen en hulpmiddelen, waardoor niet alleen het gemeenschappelijk geldelijk belang gediend wordt, maar tevens weder wordt bijgedragen om iedere fabriek in staat te stellen een zo goed mogelijk resultaat te bereiken. En zelfs wanneer een fabriek niet met andere in eenzelfde verkooporganisatie verenigd is, zelfs dan nog is het een gemeenschappelijk belang van de leden dier fabriek, en voorts ook van de coöperatieve zuivelbereiding in het algemeen, dat bij de afzet zoo weinig mogelijk verdeeldheid heerst.

Ik herhaal, dat ik onze coöperatieve zuivelbereiding nog steeds zie als een zeer krachtige plant, die nog niet heeft geleden van het hier en daar optreden van kleine uitwassen. Maar ik heb gemeend goed te doen nog eens de aandacht te vragen voor die uitwassen en met name voor het gevaar, dat zij kunnen gaan opleveren, wanneer zij tot te sterke uitbreiding mochten komen, En waar voor dat laatste enigszins gevreesd moet worden, omdat de nieuwe leden onze coöperatieve zuivelfabrieken niet tot volbloed coöperators zijn uitgegroeid door

de harde leerschool der ervaring, daar zie ik het als een onderdeel van de taak van de hoofdorganisatie, de F.N.Z., daarbij gesteund door de samenstellende delen, om door het organiseren van cursussen als anderszins zooveel mogelijk kennis te verspreiden omtrent doel en werking der coöperatie en omtrent de wijze, waarop de bedrijfsresultaten van een coöperatieve zuivelfabriek moeten worden beoordeeld.

Croesen

